

Zpráva o situaci romských komunit v Královéhradeckém kraji za rok 2009

Zpracováno pro potřeby Rady pro záležitosti romské komunity

1.1 Základní údaje o situaci romských komunit v kraji

- *orientační odhad počtu příslušníků v romských komunitách v kraji / z toho odhad počtu sociálně vyloučených Romů;*

Orientační hrubý odhad počtu sociálně vyloučených Romů a Romů ohrožených sociálním vyloučením je 3000 (bližší informace viz příloha č. 1 Popis vyloučených lokalit Královéhradeckého kraje) Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit je velmi proměnlivý.

Celkový orientační odhad počtu příslušníků v romských komunitách v kraji nám není znám. Následující údaje jsou získané od pracovníků „romských poradců“ některých obcí:

Oblast	Počet osob
Broumovsko	1000
Dobrušsko	550
Nový Bydžov	377 (87 domácností)
Jaroměř	2000
Náchod	900
Vrchlabí	350

- *prostorové rozčlenění romských komunit v kraji (zda žijí v sociálně vyloučených lokalitách, přehled sociálně vyloučených lokalit a lokalit ohrožených sociálním vyloučením);*

Zmapované sociálně vyloučené lokality, nebo lokality ohrožené sociálním vyloučením se nacházejí ve správních obvodech měst Hradec Králové, Náchod, Broumov, Kostelec nad Orlicí, Dobruška, Rychnov nad Kněžnou, Nový Bydžov, Jaroměř, Jičín, (blíže viz příloha č. 1, Popis vyloučených lokalit Královéhradeckého kraje)

- *souhrn nejzávažnějších problémů/priorit ve vztahu k vyloučeným Romům v kraji, které by měly být přednostně řešeny v rámci integrační politiky.*

Bydlení – podpora informovanosti samospráv a NNO o typech sociálního bydlení pro domácnosti s nedostatečnými kompetencemi k udržení dlouhodobého nájemního bydlení, podpora zavádění těchto nástrojů do praxe, podpora terénní práce ve vyloučených lokalitách a jejich prostřednictvím podpora zvýšení kompetencí rodin k udržení bydlení, v odůvodněných případech zavádění institutu zvláštního příjemce

Nezaměstnanost a závislost na sociálních dávkách - v lokalitách žije velké množství invalidních důchodců a matek s malými dětmi, ekonomicky aktivní mají často jiné alternativní zdroje příjmů,

- šíření osvěty o důsledcích práce na černo, podpora zavádění a provázanost systémů veřejné služby, veřejně prospěšných prací a podporovaného zaměstnávání

Předlužení – vzdělávání pomáhajících pracovníků a sociálních pracovníků v dluhovém poradenství, vzdělávání pedagogů a podpora zavádění výuky finanční gramotnosti v rámci některých předmětů na školách, osvěta zaměřená přímo na obyvatele vyloučených lokalit prostřednictvím terénní práce a dalších aktivit neziskových organizací

Vzdělávání dětí – podpora předškolního vzdělávání, podpora sociálně aktivizačních služeb pro rodinu s dětmi, podpora pedagogů při práci s romskými dětmi, zvýšení provázanosti vzdělávání se sociální prací, podpora účasti sociálně vyloučených na sekundárním vzdělávání,

Motivace samospráv – k využívání integračních nástrojů ve vztahu k obyvatelům sociálně vyloučených lokalit, podpora oboustranného dialogu,

Terénní práce – podpora a rozvoj terénní sociální práce v sociálně vyloučených lokalitách,

1.2 Institucionální zajištění romské integrace v kraji a zhodnocení integrační politiky kraje a místní samosprávy

- *zhodnocení činnosti místní samosprávy ve prospěch Romů, zejména činnosti pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, kteří zajišťují integraci příslušníků romských komunit v jejich správním obvodu (dále romských poradců);*

V kraji jsou obce, které k otázce integrace přistupují aktivně, jedná se zejména o obce, kde je vyšší počet sociálně vyloučených Romů. Obce **nemají zřízenou funkci romského poradce** na plný úvazek. Ve většině obcí 3. stupně je pracovník, se kterým komunikují při řešení problémů, jedná se často o pracovníky vykonávající funkci kurátora pro mládež/ dospělé, vedoucí sociálních odborů (viz příloha č. 2, Seznam měst a pověřených pracovníků), tito se také účastní porad na krajském úřadě, aktivně spolupracují a poskytují potřebné informace.

Přehled lokalit Agentury pro sociální začleňování v kraji v roce 2009	Přehled obcí s rozšířenou působností, kde v roce 2009 fungovali pracovníci zabývající se romskou integrací (dále jen romských poradců)	Počet romských poradců v kraji a souhrnná výše jejich pracovního úvazku za rok 2009
Broumov	Broumov, Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou, Jaroměř, Kostelec nad Orlicí, Dobruška, Nový Bydžov, Vrchlabí, Nová Paka,	9 pracovníků obcí „romských poradců“ (jedná se o kumulované funkce, výše úvazků mi není známa)
	Broumov, Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou, Jaroměř, Kostelec nad Orlicí, Nový Bydžov, Náchod	15 terénních pracovníků

- *zhodnocení působení Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách a dopadů její činnosti na situaci vyloučených Romů v kraji (počet a funkčnost lokálního partnerství, jeho výstupy);*

Agentura zahájila v květnu 2008 své působení v Broumově. Pod její patronací bylo v červenci 2008 založeno Lokální partnerství Broumov, které je dobrovolným sdružením subjektů, aktivně podporujících inkluzi sociálně vyloučených obyvatel v lokalitě Broumova.

V rámci tohoto lokálního partnerství byly vytvořeny pracovní skupiny pro řešení romské problematiky v následujících oblastech: vzdělávání, zaměstnanost, bydlení, sociální služby a zdravotnictví, bezpečnost a kriminalita.

V roce 2009 se pravidelně se scházely pracovní skupiny pod vedením lokálního konzultanta agentury, které vydefinovaly hlavní potřeby, priority či nedostatky v místních romských komunitách s návrhy na možná řešení. Tyto budou podkladem k následnému projednání zástupci subjektů, zapojených do Lokálního partnerství Broumov. Výsledkem jednání bude vytvořený Strategický plán sociálního začleňování Města Broumova, který bude výchozím strategickým dokumentem města k řešení dané problematiky. Na jeho základě by měly v blízké budoucnosti probíhat aktivity, zaměřené na integraci vyloučených romských lokalit, včetně přípravy a realizace vybraných projektů, k zajištění a zafinancování těchto aktivit.

- *občanská iniciativa samotných Romů a jejich účast ve veřejné správě - klíčová romská sdružení a jejich činnost v kraji (např. kulturní aktivity, politická činnost, medializace, poskytování sociálních služeb, atd.);*

Aktivní romská občanská sdružení	Působnost	Druh poskytované služby
Občanské sdružení Začít spolu	Broumov	Sociální služba, NZDM, iniciátor vzniku předškolní třídy pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, romské tradice a jazyk
Občanské sdružení Soužití - Jaroměř	Jaroměř	Sociální služba, NZDM, organizace festivalu Romfest
Občanské sdružení Se všemi Romské komunitní centrum	Náchod	Kulturní a sportovní aktivity
	Náchod	Odpolední aktivity pro děti, doučování, spolupráce s DDM, plánují tábor a víkendové akce, vedoucí centra je pedagogický asistent na ZŠ
O.s. Romů v Náchodě	Náchod	Kulturní aktivity
Džas Lače	Náchod	Kulturní aktivity
Občanské sdružení Romodrom	Rychnov nad Kněžnou, Broumov, Hradec Králové	Terénní práce, 7 TP (prozatím není dle Z.108/2006 Sb.)
Občanské sdružení ROS	Hořice	Organizace Festivalu romských souborů a skupin Bašavibend
LOVLO KHOSNO	Dobruška	Jednorázové akce, Mikulášská besídka,
O.s. Na podporu aktivit v Novém Bydžově – romská sekce	Nový Bydžov	Kulturní aktivity, organizace Romského dne, atd.

- *zhodnocení působení výborů pro národnostní menšiny na úrovni obcí a vlivu jejich činnosti na situaci romských komunit;*

Komise pro národnostní menšiny na úrovni obce pracuje v **Jaroměři**. Tato komise má značný vliv na komunitu Romů v Jaroměři, prostřednictvím O. s. Soužití - Jaromeř, které provozuje NZDM Smajlík v Jaroměři, městské části Josefov, který obývá cca 900 Romů. Tato lokalita je označována za sociálně vyloučenou.

V **Náchodě, Novém Bydžově**, je terénní pracovnice členkou **sociální komise**.

V dalších obcích neexistují Výbory pro národnostní menšiny.

- *existence strategií či pracovních skupin, jejichž činnost je zaměřena na integraci sociálně vyloučených Romů na úrovni krajů a obcí (např. zohlednění potřeb sociálně vyloučených Romů v Integrovaných plánech rozvoje města);*

Královéhradecký kraj má zřízen **Výbor pro národnostní menšiny**, jehož předsedou je pan Rudolf Polák. Členy výboru jsou dále zástupce Svazu Němců, Ukrajinské iniciativy, Obce Slováků a další zástupci politických stran. Otázka sociálního vyloučení je více projednávána ve **Výboru sociálním**. Dále je na úrovni kraje zřízena **Komise Rady KHK specifické prevence**, která projednává otázky preventivních aktivit primární i sekundární prevence. Členem této komise je i koordinátorka romských poradců.

Problematika sociálního vyloučení je zohledněna v Koncepti prevence kriminality Královéhradeckého kraje, v Plánu sociálních služeb a v programovém prohlášení Rady Královéhradeckého kraje.

Nevím o žádném IPRM, který by zohledňoval potřeby sociálně vyloučených Romů.

V rámci procesu **komunitního plánování sociálních služeb pro Broumovsko** se pozornost zaměřuje i na romskou komunitu a řešení její problematiky v rámci **Pracovní skupiny pro sociálně vyloučené občany**, která má za úkol zjistit a vydefinovat aktuální potřeby těchto občanů v návaznosti na potřeby zajištění příslušných sociálních služeb. Výstupem veřejné zakázky (individuální projekt kraje) bude aktualizovaný Komunitní plán sociálních služeb pro Broumovsko, jehož součástí bude i Strategický plán sociálního začleňování.

Pracovní skupiny pro prevenci kriminality jsou zřízeny v Broumově, Jaroměři, Náchodě, Novém Bydžově, Dvoře Králové nad Labem, Hradci Králové, Kostelci nad Orlicí.

- *míra participace samotných Romů při tvorbě integrační politiky kraje a obcí.*

Předseda občanského sdružení Soužití pan Rudolf Polák je členem Rady města Jaroměře a Zastupitelstva Královéhradeckého kraje za ČSSD. Je také předseda Výboru Zastupitelstva KHK pro národnostní menšiny.

Předsedkyně občanského sdružení Začít spolu, Mgr. Lenka Kurová je členkou Rady vlády pro záležitosti romské komunity.

Práva Romů v Hořicích hájí, zakladatel Výboru pro odškodnění obětí romského holocaustu. Hájí zájmy vězňů z Let, kteří tento koncentrační tábor přežili.

1.3 Vzdělávání v kraji

Detekce příslušnosti dětí, žáků a studentů k romskému etniku v rámci veřejného školství je prostřednictvím statistických zjišťování z důvodu rozporu takového zjišťování s právním řádem České republiky nerealizovatelná. Co se týče širší kategorie dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním, konkrétní počty rovněž nejsou (na rozdíl např. od

počtů dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením) evidovány a předávány ze školních matrik, nicméně do jisté míry mohou být údaje o takových počtech založeny na dílčích indikátorech, např. počtech žádostí v dotačních programech či přípravných tříd základních škol.

V rámci tříletého individuálního národního projektu bylo v Královéhradeckém kraji zřízeno tzv. Centrum podpory inkluzivního vzdělávání (dále CPIV) se sídlem Wonkova 1142, 500 02 Hradec Králové. Realizace projektu probíhá s podílem Institutu pedagogicko-psychologického poradenství (IPPP). V roce 2009 se ustavovala náplň CPIV, přičemž cílem projektu je působit ve prospěch znevýhodněných romských dětí, žáků a studentů v kraji. Za tímto účelem navázalo CPIV spolupráci se základními školami z lokalit s vyšším počtem sociálně znevýhodněných žáků (zpravidla odpovídají tzv. vyloučeným lokalitám v kraji, tedy lokalitám s vyšším podílem sociálně znevýhodněných obyvatel):

- Základní škola, Vrchlabí, Školní 1336
- Základní škola T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005
- Základní škola Gutha-Jarkovského Kostelec nad Orlicí
- Základní škola, Nový Bydžov, Karla IV. 209, okres Hradec Králové
- Masarykova základní škola, Broumov, Komenského 312, okres Náchod
- Základní škola a Mateřská škola Krčín
- Základní škola, Jičín, Husova 170
- Základní a Mateřská škola, Hradec Králové, Úprkova 1

CPIV bude v regionu ve spolupráci s vedením těchto škol vytvářet podmínky pro zajištění distribuce vzdělávání podle možností a schopností žáků, bude nastavovat a sledovat pravidla rovnosti v přístupu ke vzdělání zejména u žáků s potřebou podpůrných opatření.

K překážkám zařazení sociálně znevýhodněných dětí do hlavního vzdělávacího proudu patří nedostatečné zvládnutí českého jazyka a vzájemné komunikace, nedostatečné sociální a sebeobslužné návyky, nízká úroveň znalostí a zkušeností potřebných pro školní výuku, příliš povolný postoj rodičů s malým důrazem na vzdělání, nevhodné sociální prostředí.

V případě vzdělávacích institucí (škol, školských zařízení) narážejí projekty inkluzivního vzdělávání kromě výše zmíněných překážek rovněž na mínění rodičů sociálně neznevýhodněných dětí, kteří disponují a v praxi též realizují odebrání svých dětí ze školy, do níž ve zvýšeném počtu docházejí děti se sociálním znevýhodněním. Vzhledem k nastavení financování regionálního školství prostřednictvím agregovaných normativů pak takovýto odliv dětí či žáků ohrožuje existenci dotčené školy.

Při krajském úřadě působila v roce 2009 pracovní skupina na téma vzdělávání, jež se podílela na přípravě podkladů pro tvorbu Strategie integrace obyvatel ve vyloučených lokalitách Královéhradeckého kraje. Členy této skupiny byly kromě zástupců krajského úřadu také pracovníci neziskových organizací působících v oblasti sociálního vyloučení a vedoucí pracovníci škol. Práce na tomto strategickém materiálu a navazujícím akčním plánu budou pokračovat i v roce 2010.

Potenciálním přínosem pro rozvoj inkluzivního vzdělávání v kraji bylo v roce 2009 vyhlášení rozvojového programu MŠMT „Na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a vzdělávání dětí a žáků se sociokulturním znevýhodněním“, jehož finanční prostředky umožňují posílení motivačních složek platů a mezd pedagogických pracovníků přímo se podílejících na vzdělávání dětí a žáků se sociálním znevýhodněním. Protože se však jednalo o první vyhlášení takového programu a podmínky pro získání dotace byly poměrně přísné, alespoň co se týče základních škol, ze tří žádostí musely být dvě zamítnuty pro nesplnění podmínek programu. Základní škola a Mateřská škola, Vysoké

Veselí, okres Jičín, která se svou žádostí úspěšně, získala z tohoto dotačního programu MŠMT částku 96 480,- Kč.

Na podzim roku 2009 byl nově Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje pro rok 2010 schválen dotační program SMR022010 Akce pro děti a mládež ve volném čase. Program je přednostně určen pro pořádání akcí v rámci zlepšování sociokulturních podmínek v místě působení žadatele a na akce celokrajského charakteru. Zaměření programu je sice širší, nicméně lze jej vztáhnout na sociálně znevýhodněné.

A. Oblast včasné péče a předškolní výchovy

Předškolní vzdělávání je na základě ustanovení školského zákona (§ 123 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.) v posledním ročníku před zahájením povinné školní docházky bezplatné. Pro využívání možnosti předškolního vzdělávání v mateřských školách sociálně znevýhodněnými dětmi je přitom určující, že docházka do mateřské školy není povinná. Kromě toho v případě dětí se sociálním znevýhodněním existuje možnost snížení či úplného prominutí úplaty (§ 123 odst. 4 školského zákona a § 6 odst. 5 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů).

Vzhledem k demografickému vývoji (roste počet dětí dostavujících se k zápisu do mateřských škol) a kapacitám mateřských škol, které tomuto trendu nedostačují, se komplikuje přístup dětí nejen ze sociálně znevýhodněného prostředí k předškolnímu vzdělávání. Je ovšem zapotřebí zdůraznit, že na vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky má dítě ze zákona právní nárok a v případě, že kapacita mateřské školy neumožňuje přijetí dítěte, je obec, v níž má dítě trvalý pobyt, povinná zajistit přijetí dítěte do jiné mateřské školy, byť i zřizované jinou obcí. Řešení kapacity mateřských škol a její dostupnosti pro děti s trvalým bydlištěm v obci je v kompetenci zřizovatelů (obcí) a nejedná se o problém pouze dětí se sociálním znevýhodněním.

I v případě, že dítě se sociálním znevýhodněním do mateřské školy nastoupí, dochází často k předčasnému ukončení jeho předškolního vzdělávání – rozhodnutím ředitele mateřské školy z důvodu nehrazení zejména úhrady stravného ze strany rodičů (§ 35 školského zákona), ale také na základě rozhodnutí rodičů, a to nejen z důvodu finanční náročnosti, nýbrž též zásadních problémů s organizací vzdělávání a pravidelným plněním povinností (ranní vstávání, (ne)omluvené absence). Rodiče např. přihlašují své děti do mateřské školy v jiné obci i přesto, že mateřská škola v místě bydliště má volnou kapacitu – důvodem je vyhnout se přísnějšímu režimu docházení do školy. Ze všech těchto důvodů je obtížné alespoň přibližně určit průměrný podíl sociálně znevýhodněných dětí v mateřských školách. Na základě žádostí o dotaci z výše zmíněného rozvojového programu MŠMT na podporu inkluzivního vzdělávání lze říci, že podíl může dosahovat téměř 20 %, na druhou stranu v případě mateřských škol s malým počtem dětí odchod jediného dítěte může znamenat změnu podílu v násobcích procent.

Specifickým nástrojem pro zařazování dětí se sociálním znevýhodněním do hlavního vzdělávacího proudu jsou přípravné třídy při základních školách, v nichž je vzdělávání realizováno podle rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání – možnost využití tohoto nástroje je však omezena (§47 školského zákona, § 7 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů) a zřízení takové třídy podléhá souhlasu krajského úřadu z důvodu finanční náročnosti. Rodiče však zájem o zařazení dítěte do přípravné třídy většinou nemají a i v případě zařazení zůstává problém častých absencí.

Seznam škol zřizujících přípravné ročníky	Počet přípravných tříd	Počet žáků
Mateřská škola, Speciální základní škola a Praktická škola, Hradec Králové	1	9

Základní škola Nová Paka, Komenského 555	1	14
Základní škola Nová Paka, Husitská 1695, okres Jičín	1	12
Masarykova základní škola, Broumov, Komenského 312, okres Náchod	1	12
Základní škola praktická, Jaroměř, Komenského 392	1	14
Základní škola Schulzovy sady, Dvůr Králové nad Labem, Školní 1235	1	13
Základní škola, Trutnov, V Domcích 488	1	11

Zjišťování předpokladů pro školní docházku, psychologická a speciálně pedagogická diagnostika školní zralosti, problémy dětí v adaptaci a s výchovnými problémy, poradenské nebo terapeutické vedení rodin v případech problémů, poradenské konzultace a krátkodobé poradenské vedení zákonných zástupců dětí s poskytovanou individuální nebo skupinovou diagnostickou a intervenční péčí poradny, poradenské konzultace a doporučení pedagogickým pracovníků vzdělávajícím tyto děti jsou poskytovány v souladu s přílohou č. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních v pedagogicko-psychologických poradnách.

B. Základní vzdělávání

V období od 15. ledna do 15. února 2009 se zápisu do základních škol v Královéhradeckém kraji zúčastnilo celkem 6088 dětí, z nichž 5134 jich bylo do 28. února již úspěšně zapsáno a přijato k základnímu vzdělávání ve školách v Královéhradeckém kraji.

Mezi veřejností se v poslední době šíří informace, že do běžných základních škol jsou děti se sociálním znevýhodněním (respektive tzv. „problematické děti“) přijímány pouze na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny, a proto většina dětí končí ve speciálních školách, respektive základních školách praktických. Jedná se o nepřesnou interpretaci skutečnosti.

Přijetí do spádové základní školy je zákonným právem dítěte, pokud to umožňuje kapacita školy. Vyšetření a doporučení pedagogicko-psychologickou poradnou je ovšem nutné v případě dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami – míru těchto potřeb a úroveň opatření k jejich uspokojování může určit pouze školské poradenské zařízení. Dle příslušného ustanovení školského zákona (§ 16 odst. 1) je přitom za dítě se speciálními vzdělávacími potřebami považováno i dítě se sociálním znevýhodněním.

Přestup žáka do jiné, tedy i speciální školy je možný pouze na žádost zákonného zástupce. Převedení žáka do vzdělávacího programu základního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením (tedy včetně rámcového vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením v základních školách praktických) nebo do vzdělávacího programu základní školy speciální je možné pouze za současného splnění těchto podmínek:

- písemné doporučení školského poradenského zařízení,
- písemný souhlas zákonného zástupce dítěte.

Rodiče sociálně znevýhodněných dětí s převedením dítěte do speciální školy či vzdělávacího programu musí souhlasit, bez jejich souhlasu realizace není možná (kompetence kontrolovat oprávněnost zařazení dětí do speciálních škol a vzdělávacích programů přísluší České školní inspekci). Naopak rodiče „neromských“ dětí často odmítají převedení jejich dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do speciální školy, neboť se bojí vyššího procentuálního zastoupení romských spolužáků. Zásadním prvkem podobně jako v případě mateřských škol je tedy přístup rodičů.

Možnosti inkluzivního vzdělávání nejen sociálně znevýhodněných dětí naráží v kraji na několik překážek. Především malé základní školy nemají personální, ekonomické ani

časové podmínky pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků – v Královéhradeckém kraji je přitom více než 40 % základních škol tzv. málotřídních (jde o školy s ročníky pouze 1. stupně, vzdělávající běžně děti z více ročníků v jedné třídě).

Základní školy s vyšším podílem sociálně znevýhodněných žáků se obvykle nacházejí ve spádové oblasti vyloučených lokalit. Co se výše podílu těchto žáků týče, lze na základě žádostí základních škol o dotaci z rozvojového programu MŠMT na podporu inkluzivního vzdělávání usoudit, že tento podíl je školu od školy a lokalitu od lokality značně odlišný a může dosahovat až 20-30 %. Za příklad dobré praxe lze v této souvislosti uvést Masarykovu základní školu, Broumov, Komenského 312, okres Náchod, která dlouhodobě dosahuje výborných výsledků v inkluzivním vzdělávání prostřednictvím širokého spektra nástrojů – při škole je zřízen přípravný ročník, škola realizuje programy integrace romské komunity, spolupracuje s občanským sdružením Začít spolu, umožňuje přípravu na výuku v době mimo vyučování, disponuje širokou nabídkou mimoškolních aktivit a nabízí reintegrace žáků ze speciálních škol do hlavního vzdělávacího proudu.

Na 13 školách v Královéhradeckém kraji v roce 2009 působilo celkem 18 asistentů pedagoga pro děti a žáky se sociálním znevýhodněním, jejichž financování bylo zajištěno z prostředků rozvojového programu MŠMT „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním“. Z pohledu škol v důsledku pravidel financování ze státního rozpočtu (finanční rok je shodný s kalendářním) minimálně čtvrt roku školy financují tyto asistenty ze svého rozpočtu. Vzhledem ke každoročnímu růstu počtu žádostí v rámci celé České republiky dochází pak pravidelně ke krácení požadované částky ze strany MŠMT – v roce 2009 to bylo o cca 19 %.

Počet asistentů pedagoga na MŠ	Počet asistentů pedagoga na ZŠ	Počet asistentů pedagoga na SŠ	Výše schválené dotace ze strany MŠMT na rok 2009 ¹	Výše dotační podpory programu ze strany kraje
0*	18	0*	3 392 760	0

* 3 AP při ZŠ působí i při MŠ a ZŠ

V Královéhradeckém kraji se v poslední době zvyšuje počet zájemců z řad dospělých, o doplnění základního vzdělání. Pro tyto účely kraj v roce 2009 na základě rozvahy finančně podporoval jednu základní školu (Základní škola Boženy Němcové Jaroměř, Husovo náměstí 352, okres Náchod) při pořádání kurzů k získání základního vzdělání. V roce 2009 tento kurz absolvovalo 9 zájemců (4 ve školním roce 2008/2009 a 5 v roce 2009/2010).

C. Sekundární vzdělávání

Informace o počtech žáků se sociálním znevýhodněním na středních školách jsou založeny především na žádostech o dotaci z rozvojového programu MŠMT „Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol“. O finanční prostředky z tohoto programu žádají přímo konkrétní žáci prostřednictvím škol.

Počet žádostí o podporu	Počet podpořených SŠ	Počet podpořených studentů za rok 2009
leden – červen 2009	22	64
září – prosinec 2009	17	52

¹ Jedná se o dotační podporu krajů v rámci rozvojového programu MŠMT „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním“.

D. Terciární vzdělávání

Na vyšších odborných školách v Královéhradeckém kraji nestudovali v roce 2009 žádní romští studenti. Základním předpokladem pro motivaci žáků a studentů ke studiu je podpora rodiny - pokud rodina dlouhodobě podporuje žáka/studenta, jsou schopni nastoupit i na vysoké školy.

Zpracováno Odborem školství KÚ KHK.

1.4 Rozvoj romské kultury a jazyka

- *přehled realizovaných romských tradičních kulturních akcí v kraji (tj. festivaly, koncerty, divadla, výstavy, oslavy mezinárodního dne Romů, atd.);*

Druh akce	Realizátor	Místo	Dotace(obec/výše)
Romfest (letos 10. 7. 2010) Romský ples	O.s. Soužití	Jaroměř - Josefov	25 000,- Kč
Festival romských souborů a skupin Bašavibend (červen)	O.s. ROS	Hořice	Nežádali o dotaci
Oslava dne Romů	Romské organizace	Náchod	15 000,- Kč
Oslava Mikuláše	O.s. Lovlo Khosno	Dobruška	5 000,- Kč

- *činnost vzdělávacích a jiných institucí v oblasti podpory a rozvoje romské kultury (např. příležitosti ke vzdělávání v romském jazyce pro Romy i pro veřejnost, realizované výzkumy v oblasti romské kultury a jazyka v regionu);*

Činnost na podporu rozvoje romské kultury a jazyka vykonává O.s. Začít spolu v Broumově pro své klienty v rámci své činnosti a další občanská sdružení realizující kulturní akce, viz tabulka výše.

Ve Vrchlabí byla organizována ve spolupráci s Romským muzeem v Brně výstava plastik v rámci festivalu pro nevidomé.

Jiná významnější činnost vzdělávacích a jiných institucí v této oblasti mi není známa, ani pokud se týká výuky romistiky.

1.5 Zaměstnanost

- *míra nezaměstnanosti v kraji, orientační odhad specifické míry nezaměstnanosti Romů v sociálně vyloučených lokalitách;*

Tabulka nezaměstnanosti dle okresů a počet volných pracovních míst

k 1. čtvrtletí	Počet volných pracovních míst		
	2007	2008	2009
Sledovaný rok			
Hradec Králové	1915	2026	526
Náchod	980	1308	468

Trutnov	866	1312	482
Rychnov nad Kněžnou	634	668	169
Jičín	520	746	118
celkem	4915	6060	1763

k 1. čtvrtletí	Počet uchazečů o jedno pracovní místo		
<i>Sledovaný rok</i>	2007	2008	2009
Hradec Králové	2,4	1,7	8,6
Náchod	3,5	1,8	8,4
Trutnov	6,2	3	11,4
Rychnov nad Kněžnou	2,7	1,7	14,6
Jičín	5,2	3,1	28,5
celkem	20	11,3	71,5

k 30. 9. 2009	Počet mladistvých v evidenci ÚP
Hradec Králové	49
Náchod	40
Trutnov	56
Rychnov nad Kněžnou	27
Jičín	32
celkem	204

k 1. čtvrtletí	Nezaměstnanost		
<i>Sledovaný rok</i>	2007	2008	2009
Královéhradecký kraj (%)	5,2	4,2	8,4

Specifický odhad míry nezaměstnanosti Romů v sociálně vyloučených lokalitách se pohybuje podle sdělení pracovníků obcí a terénních pracovníků mezi 60 – 95 %.

- *hlavní příčiny nezaměstnanosti a identifikace základních bariér, které brání v aktivní účasti Romů na trhu práce, včetně zhodnocení situace zranitelnějších skupin jako jsou romské ženy, absolventi škol, atd;*

Současná ekonomická krize nemá výrazný vliv na nezaměstnanost osob ze sociálně vyloučených lokalit. Ti jsou nezaměstnaní a závislí na sociálních dávkách již dlouhodobě, často více než několik let. V sociálně vyloučených lokalitách žijí lidé ekonomicky neaktivní, ale velká část těchto osob je v jiném ekonomickém postavení, než nezaměstnaný. Velký počet osob v produktivním věku jsou invalidní důchodci, částeční i úplní, další početná skupina jsou ženy v domácnosti s malými dětmi.

Bariéry bránící účasti na trhu práce dlouhodobě nezaměstnaných sociálně vyloučených osob:

- Pro mladistvé bez vzdělání je **finančně výhodnější se zaregistrovat na ÚP**. Po dobu evidence na ÚP mají osoby možnost si přivydělávat na brigádách až 150 hodin ročně na

dohody o provedení práce, dohody o pracovní činnosti i na základě pracovních smluv maximálně do výše poloviny minimální mzdy = 4 000,- Kč hrubé mzdy. Navíc tyto životní strategie jsou mezigeneračně předávány a část mladých lidí nevidí výhody v dalším studiu, je pro ně důležitější momentální výhoda „příjmu na ÚP“.

- Další velkou bariérou aktivní účasti na trhu práce i u dospělých osob je **nemotivační nastavení sociálního systému**. Sociální dávky vyplácené rodinám jsou stejně vysoké, v některých případech dokonce vyšší než mzda za práci pro nekvalifikovanou pracovní sílu. Navíc osobám, na které je uvalena exekuce, nebo jsou **zadluženi** u jiných osob, se nevyplatí legálně pracovat, protože je jim stejně většina mzdy zabavena na umoření dluhu. Pokud jsou jim zabaveny sociální dávky, dluh je splácen také a ještě mají předlužené osoby čas na jiné formy obživy.

- práce na černo a alternativní zdroje obživy

- nízká, mnohdy žádná kvalifikace

- neuspokojivý zdravotní stav

- nemotivující systém sociálních dávek u rodin s dětmi

- orientace sociálně vyloučených na přítomnost, špatné pracovní návyky a nízká vůle a schopnost si hledat práci

- vžití předsudky zaměstnavatelů vůči zaměstnávání Romů

- *využívané nástroje aktivní politiky zaměstnanosti ke zlepšení situace Romů na trhu práce a zhodnocení jejich efektivity s ohledem na specifické potřeby Romů (tj. účast znevýhodněných Romů v rekvalifikačních kurzech, ve společensky účelných pracovních místech, veřejně prospěšných prací, atd.);*

Veřejně prospěšné práce jsou nejvíce využívaným nástrojem APZ, zjištěné využívání tohoto nástroje u obcí, které poskytly údaje ukazuje **příloha č. 3, Přehled obcí realizujících veřejnou službu a VPP**. Smlouvy na dobu určitou jsou často prodlužovány osvědčeným pracovníkům.

Společensky účelná pracovní místa nejsou často využívaným nástrojem v případě Romů, nebo sociálně vyloučených osob.

Rekvalifikační kurzy bez návaznosti na uplatnění na trhu práce v současné době ekonomické krize a vysoké nezaměstnanosti jsou neefektivním a ne příliš využívaným nástrojem. Romští poradci a terénní pracovníci upozorňují na potřebu rekvalifikací na řemeslné obory. Přístup úřadů práce k tomuto tématu je velmi individuální.

Místní komunikační platforma – pilotní projekt Rady rozvoje lidských zdrojů Královéhradeckého kraje. Zapojena jsou města Jaroměř a Nový Bydžov. Jsou realizovány komunikační platformy za účasti místních zaměstnavatelů, zástupců obcí a úřadů práce. Jsou hledány cesty a možnosti k zapojení obtížně zaměstnatelných skupin obyvatel na trh práce na lokální úrovni.

- *realizace dalších programů na podporu zaměstnanosti Romů a jejich poskytovatelé (např. činnost NNO, místní samosprávy, zhodnocení jejich vlivu na situaci Romů na trhu práce);*

Některé dobré praxe a projekty realizované v KHK v minulých letech

Hradec Králové - O. s. Salinger, projekt „Jak hledat práci“ ve spolupráci s úřadem práce. Jedná se o soubor motivačních bloků s tématy psychologie, právo, orientace na trhu práce, základy práce s PC, po absolvování dostanou klienti certifikát, který je na úrovni rekvalifikace, což může být pozitivum při dalším hledání práce. Cílem projektu je zlepšit informovanost o pracovních právních vztazích a podpořit klienty při hledání pracovního

uplatnění, nabídnout jim základní přehled v orientaci na trhu práce, psychologii a učít je pracovat s PC. Velké části absolventů projektu se podařilo zařadit do pracovního procesu.

Broumov, projekt „Kruh“ – určen pro romské rodiny, ve kterých všichni členové včetně mladistvých byli v evidenci úřadu práce. Trval celkem 50 hodin – 10 dní po 5 hodinách a zúčastnilo se ho 7 osob. Program realizovalo odborné zařízení POE EDUCo, spol s r.o. Nový Jičín, se kterým má ÚP výborné zkušenosti. Cílem bylo na základě práce se všemi členy rodiny ukázat výhodu zaměstnání oproti životu na sociálních dávkách. Po poradenském programu následovala práce na veřejně prospěšných pracích cca půl roku, 1 uchazečka byla na rekvalifikačním kursu – zahradnické práce a potom někteří nastoupili do pracovního poměru s dotací od ÚP – 4 uchazeči, 2 uchazeči nastoupili do pracovního poměru bez dotace 1 zůstala bohužel díky svému zdravotnímu omezení v evidenci ÚP. Všechna pracovní místa byla zajištěna díky aktivitě při jednáních s potencionálními zaměstnavateli vedoucí pobočky ÚP v Broumově.

Poradenská činnost pro mladistvé Broumov - Poradenská činnost probíhala od 5.3. do 13.6.2007 v Broumově s cílem vrátit uchazeče zpátky do vzdělávání. Účastnilo se 10 uchazečů (z toho 3 děvčata) ve věku 15 – 17 let, všichni se základním vzděláním, případně s krátkou zkušeností na SOU. Zabezpečovalo město Police n.M. spolu se Střediskem výchovné péče Kompas v Broumově a terénními pracovníky města Broumov (velmi důležité pro úspěšnou účast). Obsahem změna životního stylu, rekondice, posílení psychické a fyzické výkonnosti. Ergoterapie v podobě veřejných prací. Pracovní a psychologické poradenství s cílem vytipování dalšího vzdělávání nebo povolání. Komunikace a prezentace osobnosti. Asertivní chování. Video výcvik včetně hodnocení rysů osobnosti. Základy práce na PC. Keramické a výtvarné práce. Kulturní akce. Právní minimum. Seznámení se s tiskopisy a formuláři. Sociální a zdravotní minimum. Psychologické poradenství. Exkurze do škol a provozů. Poradenská činnost byla kombinována s veřejně prospěšnými pracemi. Tři dny v týdnu veřejně prospěšné práce, dva dny poradenství.

Všichni účastníci (vyjma jedné, která v průběhu otěhotněla, ale přesto v poradenství pokračovala) byli přijati na SOU. Jedna na Evangelickou akademii v Praze, ostatní do Nového Města na zámečnické a na kuchařské práce, jeden do Teplic n. M., na kuchaře a jeden do SŠPTP Hronov na číšníka. Do školy nastoupila většina, ale díky nedostatečné podpoře ze strany rodičů (přestože byla vyjednána dotace od sociálního odboru města Broumov na studium) ve škole vydrželi jenom tři. Jeden z nich dva roky, ostatní jen několik měsíců. Nyní v evidenci 3 z nich.

Během prázdnin potom ještě měli ti samí účastníci (kromě těhotných) asi 4 udržovací sezení, aby byli udrženi v aktivitách a na to SOU nastoupili.

Projekt Job Circuit (v rámci projektu Leonardo) pro mladistvé uchazeče na Broumovsku

Partnerské země – Norsko – několik partnerů, Švédsko, Slovinsko, Bulharsko

Trvání projektu: listopad 2007 – červen 2008

Cíle a očekávání: - nové aktivity pro vytipované mladé nezaměstnané v regionu Broumova

- ukázat jim možnosti a podmínky různých povolání
- poradit jim vhodnou cestu – práci nebo vzdělání
- na základě lepšího poznání uchazečů jim tzv. ušít služby pro ně

Spolupráce s: Podnikatelským klubem, Agentury práce a poradenské agentury, zaměstnavatelé v regionu, Městský úřad Broumov – sociální odbor

Účastníci projektu: 5 uchazečů starších 18 let

celkem 6 děvčat, 7 chlapců

všichni pouze se základním vzděláním, 5 z nich předtím nedokončilo střední školu

zkušenosti se zaměstnáním: většinou ne, někteří pouze s veřejně prospěšnými pracemi

příští plány: nevíce z nich chce pracovat, někteří zvažují vzdělání, většinou nemají zcela jasné

představy, někteří vypadli během projektu

Poradenství během projektu: - prováděno poradenskou agenturou a intenzivně též pracovníky úřadu práce

- zpočátku o hodnotě vzdělání, jak se chovat v zaměstnání, řešení problémů, motivace
- během střídání reakce na zkušenosti, zabezpečení podpory a dohledu v případě potřeby
- vždy 2 dny poradenství po každé operaci
- poté zpětná vazba zkušeností z jednotlivých stáží a zabezpečení podpory při dalším kroku

zaměstnavatelé: 11 zaměstnavatelů, kteří mohli poskytnout různá pracovní místa – např. : ošetrovatelství, pečení, vaření, služby v restauraci, šití, strojírenství, papírenský prům., textilní prům., prodej, zahradnictví

- Výsledky:
- někteří zaměstnavatelé během projektu vypadli, mnozí z nich byli členové podnikatelského klubu
 - zaměstnání během projektu – 2 chlapci – na první pozici, kterou zkoušeli
 - zaměstnání po absolvování projektu – 3 uchazeči
 - vzdělání – 1
 - zůstalo v evidenci ÚP – 2 uchazeči
 - vypadli během projektu – 4 uchazeči
 - odstěhovali se z regionu – 1 uchazeč

Naše zkušenosti z projektu:

nezbytný neustálý dohled, podpora od zaměstnavatelů, problémy se zapojením z obou stran, nereálné zhodnocení situací, špatné sociální zázemí, spolupráce se sociálním odborem, důležitý je homogenní věk účastníků ve skupině, studenti jiného věku mají jiné postoje

Nový Bydžov - projekt realizoval Městský úřad, zaměřil se na konkrétní politiku zaměstnanosti na místní úrovni za pomoci místní podnikatelské a veřejné sféry. Všichni nezaměstnaní Romové se mohli do projektu přihlásit. Výběrovou komisí a na základě profesní diagnostiky zpracované profesionální firmou byly vybráni vhodní adepti, kteří byli v partnerských firmách zařazení na pracovní místa po jednom mezi ostatní pracovníky. Čtyři měsíce probíhalo rekvalifikování osob ve vzdělávacích kurzech pro konkrétní obor, ve kterém byli ve firmách zaměstnáni. Partnerské firmy Romy zaměstnali na dobu určitou na 15 měsíců s tím, že 50% mzdových nákladů fakturovali projektu.

- *veřejná služba – zkušenosti jejich poskytovatelů, zhodnocení její dostupnosti pro romské příjemce pomoci v hmotné nouzi, identifikace základních bariér, které brání efektivnímu využití tohoto nástroje v praxi*

O využívání tohoto institutu vypovídá následující příloha **č.3, Přehled obcí realizujících veřejnou službu a VPP.** (některé obce neposkytly údaje)

- *sociální podnikání v kraji ve vztahu k obtížně zaměstnatelným Romům;*

Nevím o žádném subjektu v kraji, realizujícím sociální podnikání ve vztahu k této cílové skupině.

- *výskyt diskriminace na trhu práce a způsoby jejího řešení (činnost ÚP v této oblasti, Inspektorátu práce, popř. existence jiného antidiskriminačního servisu ze strany NNO).*

Nezjištěno.

1.6 Bydlení:

- *charakteristika bytové situace Romů, zejména těch sociálně vyloučených (tj. kvalita a cena bydlení; dostupnost a rozvoj sociálního bydlení na lokální úrovni; dostupnost obecního bydlení pro znevýhodněné Romy a faktory, které jí ovlivňují, atd.);*

Kvalitu a cenu bydlení v sociálně vyloučených lokalitách **popisuje příloha č. 1. Popis sociálně vyloučených lokalit Královéhradeckého kraje.**

V Opočně jsou startovací byty, v Přepychách Dům zvláštního určení, v Dobrušce v současné době není výstavba nových bytů (ročně se přidělí ze stávajícího bytového fondu v majetku města cca 4-5 bytů romským rodinám.

V Novém Bydžově žije 75% Romů v nájemním bydlení fyzické, nebo právnické osoby a 14% Romů bez řádné nájemní smlouvy, více viz. Závěrečná zpráva z Novobydžovské romské komunity v roce 2010, str. 9-11.

V Hořicích je obsazeno zhruba 12 městských bytů romskými rodinami, v těchto bytech žije zhruba 35 obyvatel. Dlužné částky na nájemném činí k 31.12.2009 zhruba 500 000,- Kč. Exekuční výpověď z městských bytů mají dvě rodiny, mimosoudní výpověď jedna, ukončené exekuce do konce roku 2009 v počtu dvou. Z těchto údajů vyplývá, že nejzávažnější problém při ztrátě bydlení je neplacení nájemného. Tito lidé jsou převážně nezaměstnaní a jejich oficiálním příjmem jsou dávky sociální péče, obtížně získávají možnost bydlení v pronájmech. V nejkrajnějších případech využívají tedy bydlení u příbuzných. Při řešení bytové problematiky je nabízeno matkám s dětmi azylové bydlení, ale tato možnost není využívána.

Ve Vrchlabí Romové nebydlí v sociálně vyloučených lokalitách, nebo osadách, dle možnosti jim jsou přidělovány byty.

Město Rychnov nad Kněžnou má sociálních bytů nedostatek, ale i přesto jsou přidělovány dle naléhavosti životní situace občanů z vyloučených lokalit. Nedostatečné množství obecních bytů nedovoluje plně uspokojit poptávku – nejen žadatelů z vyloučených sociálních lokalit. V tíživé sociální situaci romské rodiny, kdy se ocitnou bez přístřeší, nejvíce využívají pomoc příbuzných rodin, poté komerční ubytování v ubytovnách, azylové ubytování využívají velmi zřídka, a to na jen na krátkou dobu – rozpad rodiny. V několika případech je využíván institut „zvláštního příjemce“ k pokrytí plateb za nájem a hrazení záloh spojených s bydlením

Město Broumov disponuje poměrně **vyšším počtem nájemních bytů** ve svém vlastnictví, **jednou ubytovnou** a dvěma domy s pečovatelskou službou (chráněné bydlení pro seniory a osoby zdravotně postižené). Žádné z těchto forem ubytování nemá vyčleněno jako sociální bydlení speciálně pro znevýhodněné Romy. Žádost o pronájem bytu ve vlastnictví města si může podat jakýkoliv občan města, který nemá z minulosti vůči městu žádné finanční pohledávky za nezaplacené nájemné či služby. Žádosti si podávají vedle mladých a nízkopříjmových rodin zejména romské rodiny, protože byty města jsou stále relativně nejdostupnější i z hlediska výše nájemného, pokud nemají dluh vůči městu. Řada nájemních domů (bytů) v romských lokalitách byla městem odprodána **soukromým vlastníkům**, a to i několika romským občanům, kteří byty nadále pronajímají, nečastěji opět Romům. Zde se však setkáváme s trendem **nadstandardního zvyšování nájemného nad místně obvyklou výši**, kdy se majitelé (bohužel převážně Romové) snaží z Romů, kterým převážně **náklady na bydlení kompenzuje stát sociálními dávkami**, maximálně vytěžit. Získání bydlení v bytech neromských pronajímatelů je spíše výjimkou. Řada z těchto vlastníků bytů raději byt nepronajme, než by jej pronajali Romům. Samozřejmě každý vlastník má právo pronajmout byt komu uzná za vhodné, a pokud nemá jistotu řádného užívání bytu či úhrad nájemného, do rizika pronajetí bytu Romům ve většině případů nejde.

Při ztrátě bydlení Romové situaci řeší nejčastěji **dočasným sestěhováním ke svým příbuzným** než najdou jiného pronajímatele, u kterého nemají pohledávky. Dochází však i **k pronájmu části rodinného domu v osobním vlastnictví Romů** za účelem získání financí za bydlení, provádějí se i **nelegální stavební úpravy** k rozšíření prostor k bydlení. **Azylovým bydlením řeší situaci jenom minimum Romů** - jedná se buď o jednotlivce, kteří nemají rodinné zázemí, případně o matky s dětmi, které takto dočasně vyřeší situaci, aby děti nemusely být umístěny do ústavu.

Řada zejména začínajících rodin vezme za vděk i malým bytem bez vybavení, aby se osamostatnily a odešly z přeplněného bytu svých rodičů. Najde se však i řada romských rodin, které **žijí v nevyhovujících podmínkách, a to z několika hlavních příčin:**

- Pronajatý byt si sami poškozuji špatným užíváním
- Pronajímatel byt pronajímá v nevyhovujícím stavu a odmítá jej opravit
- Pronajímatel odmítá investovat do bytu dlužníka na nájemném
- Byt je přeplněn uživateli - sestěhováním příbuzných z důvodu ztráty bydlení
- Užívaný byt je levný a je nouzovým řešením bydlení při ztrátě původního bydlení
- U bytů (domů) ve vlastnictví uživatelů zejména nedostatek prostředků na opravy či přístavby

Trendem obcí v oblasti bytové politiky je odprodej bytového fondu obcí soukromým vlastníkům. Výše popsané praktiky u města Broumova lze zobecnit pro celý kraj.

Budování sociálních bytů či ubytoven zatím není v prioritách a ani finančních možnostech měst bez získání případných investičních dotací.

- *nejčastější příčiny ztráty bydlení (např. neoprávněné užívání bytu z důvodu neexistence nájemní smlouvy, výskyt dluhů na nájmu a na službách spojených s užíváním bytu, atd.);*

Výskyt dluhů na nájmu a na službách, porušování podmínek nájemní smlouvy.

- *realizace využívaných integračních nástrojů v oblasti bydlení a zhodnocení jejich efektivity (např. využívání institutu „zvláštního příjemce“ obcemi, existence vícestupňového systému bydlení, doprovodné integrační sociální programy zaměřené na oblast bydlení);*

V některých obcích je využíván **institut zvláštního příjemce**, ale není to rozšířený způsob úhrad nákladů za nájemné, nevede rodiny k zodpovědnosti a samostatnosti, i když v některých případech je lepší zvolit tento způsob platby sociálních dávek a města i klienti k tomu přistupují.

V této oblasti mohou, a často se tak děje, významně přispět **terénní pracovníci**, kteří pomáhají klientům, v případě, že již mají dluh, s řešením situace (například sepsáním splátkových kalendářů). Vedou klienty k zodpovědnosti za své bydlení, pomáhají s rodinným rozpočtem a vysvětlují nutnost pravidelných plateb za nájem a energie. Pomáhají vyjednávat s dodavatelem elektrické energie, pokud dojde k odpojení elektřiny pro vzniklý dluh.

- *existence systémového řešení situace v sociálně vyloučených lokalitách směřující k jejich revitalizaci (např. zpracované IPRM, jiné strategické dokumenty, čerpání dotační podpory z evropských strukturálních fondů, ze Státního fondu rozvoje bydlení či z jiných dotačních programů).*

Pokud mají města zpracované IPRM, nejsou cíleně zaměřeny na revitalizaci vyloučených lokalit v obcích.

Obce měly možnost zapojit se do Programu prevence kriminality Královéhradeckého kraje, kde mohly žádat o investiční prostředky až do výše 200 000,- Kč na revitalizaci odlehlých a zanedbaných částí měst a obcí (i vyloučených lokalit) s minimální 20% finanční spoluúčastí. Žádná obec této možnosti nevyužila.

1.7 Sociální služby

- *tvorba a implementace střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb na úrovni kraje i na úrovni místní samosprávy (tj. zhodnocení do jaké míry jsou v nich zohledněny potřeby vyloučených Romů), do jaké míry jsou tyto plány skutečně naplňovány v praxi;*

Krajský úřad realizuje **individuální projekt Rozvoj dostupnosti a kvality sociálních služeb v Královéhradeckém kraji**, v rámci kterého je zajištěna realizace a aktualizace komunitních plánů rozvoje sociálních služeb na území měst Broumov, Jaroměř, Kostelec nad Orlicí, Jičín, Rychnov nad Kněžnou, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují.

V rámci procesu **komunitního plánování sociálních služeb pro Broumovsko** se pozornost zaměřuje i na romskou komunitu a řešení její problematiky v rámci **Pracovní skupiny pro sociálně vyloučené občany**, která má za úkol zjistit a vydefinovat aktuální potřeby těchto občanů v návaznosti na potřeby zajištění příslušných sociálních služeb. Výstupem veřejné zakázky (individuální projekt kraje) bude aktualizovaný Komunitní plán sociálních služeb pro Broumovsko, jehož součástí bude i Strategický plán sociálního začleňování. V ostatních městech v rámci komunitního plánování nejsou pracovní skupiny zaměřené speciálně na Romy, nebo sociálně vyloučené občany.

- *zhodnocení dostupnosti sociálních služeb a nejčastější druhy realizovaných služeb, včetně přehledu klíčových poskytovatelů;*

Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit využívají v největší míře služby sociální prevence. Dostupnost těchto služeb v Královéhradeckém kraji ve vztahu k vyloučeným lokalitám není rovnoměrná. Problém spatřuji s dostupností v menších městech a hlavně na venkově, kde se nacházejí malé ale o to více izolované vyloučené lokality. Tam se snažíme zacílit alespoň terénní práci. Terénní práce v návaznosti na další služby sociální prevence by měla jistě daleko větší výsledky.

V současné době je realizována terénní práce o.s. Romodrom v Hradci Králové a okolí, v Broumově, v Rychnově nad Kněžnou a okolí. O. s. Romodrom chystá registraci terénní sociální služby. Města sama realizují terénní práci v Kostelci nad Orlicí a okolních obcích, v Náchodě a okolních obcích a v Novém Bydžově.

Viz. příloha č. 4 Služby sociální prevence v Královéhradeckém kraji.

- *dotační podpora sociálních služeb pro tuto cílovou skupinu ze strany kraje, obcí; zhodnocení výše dotační podpory s ohledem na skutečnou potřebnost sociálních služeb v kraji;*

Královéhradecký kraj realizuje **individuální projekt Služby sociální prevence**, který zajistil financování těchto služeb na tříleté období. (Viz příloha č. 4) Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit nejvíce využívají služeb terénní práce, nízkoprahových klubů pro děti a mládež a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.

- *kvalita poskytovaných služeb, adaptace poskytovatelů na požadavky zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách; průběh a úspěšnost jejich poskytovatelů v rámci inspekcí kvality sociálních služeb;*

Realizátoři služeb sociální prevence se dobře adaptovali na požadavky zákona o sociálních službách.

1.8 Zdravotní situace romských komunit na úrovni kraje

- *charakteristika zdravotní situace romských komunit, zejména těch sociálně vyloučených; identifikace zásadních faktorů, které ji negativně ovlivňují;*

Mnoho osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách je invalidních důchodců. V některých vyloučených lokalitách se opakují epidemie žloutenky typu A. Vyléčené osoby následně nedodržují doléčovací postupy, diety.

Faktory ovlivňující zdravotní stav osob žijících v lokalitách:

- špatná životospráva, nezdravý způsob života
 - absence pravidelných lékařských preventivních prohlídek, dětmi počínaje
 - životní prostředí, nedostatečné hygienické návyky vzhledem k obývanému prostředí
 - často závislost na nikotinu a jiných drogách
- *případy protiprávního jednání zdravotnických pracovníků vůči příslušníkům romských komunit (např. výskyt nových případů sterilizací romských žen či jiných kauz);*

Nebyly zjištěny.

- *existence a efektivita specifických programů zaměřených na zlepšení zdravotní situace romských komunit v kraji a jejich poskytovatelé (např. existence programu zdravotně sociálních pomocníků a jejich počet v kraji; jiné osvětové aktivity; právní servis pro oběti protiprávního jednání ze strany zdravotnických zařízení; existence vzdělávacích programů pro zdravotníky a sociální pracovníky zaměřených na téma Romové a zdraví).*

V Královéhradeckém kraji neexistují speciálně zaměřené programy, které se věnují této oblasti. Velký vliv zlepšení situace v oblasti zdraví mají **terénní pracovníci**, kteří do lokalit pravidelně docházejí a s lidmi intenzivně pracují.

1.9 Bezpečnost

1.9.1 Extremismus

- *výskyt rasově motivované trestné činnosti a pravicového extremismu na území kraje (např. útoky na příslušníky romských komunit fyzicky či prostřednictvím médií, internetu; pochody a další protiromské veřejné akce extremistů);*

V teritoriu Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje nepůsobí žádné organizace s pravicovým či levicovým extremistickým zaměřením, jedná se o menší

skupiny osob, které sympatizují s krajně pravicovým hnutím Národního odporu či Autonomními nacionalisty.

Na druhé straně se jedná o menší skupiny osob hlásící se k levicově zaměřeným hnutím, ať je to Československá antifašistická federace či hnutí ANTIFA.

Naproti tomu v teritoriu Krajského ředitelství policie Východočeského kraje působí čtyři organizace Dělnické strany, tři místní a jedna krajská, dále pak je to Místní organizace Národní strany.

Hradec Králové

V Hradci Králové je zaevidována Místní organizace Dělnické strany, počet aktivních členů není znám, nikdo z vedení místní organizace nemá vztah na krajně pravicovou scénu. Organizace je neaktivní a není známo, že by se zapojovala aktivně do celorepublikové aktivity.

Náchod

Nově ustanovená **Krajská organizace Dělnické strany** sociální spravedlnosti, předsedou je Jaroslav DRTINA z Červeného Kostelce. V organizaci je sdruženo cca 30 příznivců Dělnické strany z širšího okolí, nejen z Náchoda. Sociální struktura přívrženců je široká, od studentů, nezaměstnaných, dělníků, přes soukromé podnikatele až po důchodce. Předseda MO DS Náchod se účastnil setkání nacionalistů na Slovensku, kde byli přítomni i nacionalisté ze Slovenska, Polska a Rumunska a získal zde kontakty do zahraničí. Bližší vazby nebo kontakty s polskými nacionalisty (územní odbor Náchod hraničí s Polskou republikou) však nebyly potvrzeny.

Rychnov nad Kněžnou

V listopadu 2009 byla v Rychnově nad Kněžnou založena **Místní organizace Dělnické strany**, předsedou se stal **Miroslav Novák ze Synkova-Slemeno**. Počet členů nebyl zjištěn.. Aktivně se zúčastnil oslav 17. listopadu v Praze v roce 2009, kdy nesl prapor DS. Bylo zjištěno, že s vlajkou DS chodí po ulicích i v Rychnově n.K.

Trutnov

V Trutnově působí Dělnická mládež Trutnov, která je nepolitickým hnutím mladých národních socialistů, kteří sympatizují s Dělnickou stranou nebo se přímo podílejí na její činnosti. Předsedou a jednatelem DM Trutnov je **Marek Petráš** z Trutnova, který se aktivně podílel na předvolební kampani Dělnické strany v Trutnově a je v kontaktu s p. Nestlerem z Dělnické strany v Praze, kterého pozval před volbami do Evropského parlamentu v květnu 2009 do Trutnova. Na začátku roku 2010 došlo v Trutnově k založení Místní organizace nově utvořené Dělnické strany sociální spravedlnosti, jejímž předsedou se stal právě Marek Petráš, který tak ukončil svoji činnost v Dělnické mládeži Trutnov. Jejich napojení na krajně pravicovou scénu není známo.

Hradec Králové

Činnost MO Národní strany, jejímž předsedou je jistý **Radim Panenka**, z Výravy, okr. HK. Tato místní organizace pořádala v HK několik akcí, ale s velmi malou účastí veřejnosti. Jednalo se o řádně oznámené akce. Jejich napojení na krajně pravicovou scénu není známa.

V rámci Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje bylo spácháno v roce 2009 celkem **8 trestných činů s extremistickým podtextem**, z toho byly **2 trestné činy rasově motivované**.

	TČ § 196, odst.2 ²	TČ § 198 a §198a ³	TČ § 260, 261 ⁴
--	-------------------------------	-------------------------------	----------------------------

² § 196, odst. 2 Trestního zákona – Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení.....

³ § 198 Trestního zákona – Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení

Územní odbor Hradec Králové			
Územní odbor Jičín		3	
Územní odbor Náchod		1	
Územní odbor Rychnov n.K.			
Územní odbor Trutnov	2		2
Celkem	2	4	2

Trestné činy rasově motivované :

1. V době od 21,15 hod. do 21,20 hod. dne 17. 8. 2009 v Trutnově došlo k verbálnímu napadení R.S., který seděl před domem, kde bydlí, ve svém OA, když před ním náhle zastavilo jiné vozidlo, z něj vystoupily dvě osoby. Měly na obličejích kukly, v ruce držely nějaké klacky, přišly k vozidlu poškozeného a křičely na něj „ty černá svině“. Poškozený se lekl a z místa ujel. Zahájeny úkony v trestním řízení podle § 158/3 TR pro podezření z t.č. § 196/2 TZ, ukončeno oznámením na MÚ § 159a/1a,b TR.
2. Druhý trestný čin rasově motivovaný se netýkal romské komunity, pachatelé byly nezletilé osoby, proto jej nelze zveřejňovat.

- *postoj veřejnosti k příslušníkům romských komunit a etnické klima na úrovni obcí; postoj obyvatel obcí k aktivitám extremistů;*

V únoru 2008 byly Dělnickou stranou založeny Ochranné sbory Dělnické strany jako bezpečnostní složky strany, které mají za úkol nejen chránit stranické funkcionáře a plnit pořadatelskou roli při veřejných akcích, ale i monitorovat místní problémy v regionech a pomáhat občanům. V roce 2009 nebyly Policií ČR v rámci královéhradeckého regionu zaznamenány žádné akce těchto ochranných sborů ani jiné projevy veřejnosti proti Romům.

- *činnost Policie ČR a realizace dalších programů zaměřených na boj proti extremistům.*

Na základě materiálu „Strategie boje proti extremismu“ schváleného Vládou ČR dne 4. května 2009, úkolu ministra vnitra o zřízení Task force A,B,C pro boj s extremismem na základě ZP MV č. 41 ze dne 1.6.2009 a úkolů vyplývajících z boje proti extremismu bylo vyhlášeno mimořádné opatření akce „Extremismus“. Úřad služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR (dále jen ÚSKPV) navrhl Koncepti Policie ČR v boji proti extremismu.

V souladu s touto koncepcí byla na ÚSKPV a v rámci jednotlivých Krajských ředitelství vytvořena specializovaná pracoviště – pracovní skupiny pro boj s extremismem, složená ze specialistů na extremismus. Pro tyto pracovní skupiny byly stanoveny úkoly pro boj s extremismem v České republice.

V souvislosti s aktuálním vývojem na extremistické scéně je důležitá větší profesionalizace zejména velitelů bezpečnostních opatření. V dubnu 2009 proběhl pilotní seminář projektu školení managementu policejních složek v souvislosti s hrozbami extremismu.

V roce 2009 byl rovněž realizován projekt - školení jednotlivých specialistů zabývajících se v Policii ČR bojem proti extremismu. Policisté byli seznámeni s aktuálními trendy vývoje na extremistické scéně (především politologické a právní aspekty boje proti extremismu). K tomu byly využívány rovněž instruktážně metodická zaměstnání.

§ 198a Trestního zákona - Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

⁴ § 260 Trestního zákona – Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (§261 projev sympatií k hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka)

Stávající protiextremistická politika vychází z řady opatření trvalého či dlouhodobého charakteru, směřujících jak do oblasti preventivních programů, tak do oblasti represivní. V této souvislosti mohou zmínit aktivity poradních orgánů působících v rámci Ministerstva vnitra či pracovní skupiny k problematice pravicově extremistických hudebních produkcí, řešení aktuálně vyvstalých aplikačních problémů spjatých se zákonem o právu shromažďovacím a řady dalších dílčích problémů, zpracování Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011. Prioritou proti extremistické politice nadále zůstává úsilí o důsledné odhalování a postih projevů extremismu a snaha o eliminaci jak jeho viditelných, tak latentních forem. V této souvislosti byl v roce 2009 kladen důraz na tvrdý postih šíření idejí a projevů neonacismu, rasismu, antisemitismu, xenofobie a intolerance, včetně šíření nenávistných idejí počítačovou sítí internet, které zůstává problematickou oblastí.

1.9.2 Kriminalita a další rizikové formy chování spojené se životem v sociálně vyloučeném prostředí

- *přehled o struktuře a vývoji kriminality na území sociálně vyloučených romských lokalit;*

V rámci Královéhradeckého kraje bohužel nejsou k dispozici přesné informace o vývoji kriminality spojené se životem v sociálně vyloučeném prostředí. Údaje za rok 2009, které uvádím, jsou získané z kvalifikovaných odhadů obvodních oddělení a Služby kriminální policie a vyšetřování Územních odborů Policie ČR, v jejichž teritoriu se sociálně vyloučené lokality nacházejí. Nelze tedy přesně statisticky stanovit vývoj kriminality v těchto sociálně vyloučených lokalitách.

Z uvedených kvalifikovaných odhadů vyplývá, že nejvíce rozšířenou byla majetková trestná činnost, černé odběry elektřiny, ignorování alternativních trestů či úvěrové podvody a další hospodářská kriminalita. Dále pak se jedná o nedbalostní dopravní nehody, výtržnictví, domácí násilí, vydírání a porušování domovní svobody. Rozšířeným a bohužel nedostatečně podchyceným trestným činem v sociálně vyloučených lokalitách byla i lichva. Pokud se jedná o sociálně patologické jevy, jedná se především o toxikomanii, alkoholismus, gamblerství či prostituci. Jako zásadní problém lze identifikovat nedostatečnou síť služeb v oblasti prevence kriminality, absenci poradenství a krizové intervence.

- *činnost Policie ČR při řešení kriminality a dalších rizikových forem chování, její spolupráce s ostatními subjekty na lokální úrovni (např. činnost pracovních skupin, uzavírání koordinačních dohod, zapojení policie do tvorby strategických dokumentů zaměřených na prevenci rizikových forem chování a dostupnost programů k jejich řešení);*
- *spolupráce krajských koordinátorů pro romské záležitosti se styčným důstojníkem pro menšiny; společné aktivity v roce 2009;*
- *realizace sociální práce ve prospěch romských obětí a svědků trestné činnosti z romských komunit, počet pracovníků, kteří se touto oblastí zabývají (bývalých policejních asistentů);*
- *existence a zhodnocení kvality jiných programů zaměřených na prevenci kriminality a rizikových forem chování v sociálně vyloučených romských lokalitách (např. realizace programu romský mentor).*

Na základě Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2008 - 2012, která byla přijata Usnesením vlády České republiky č. 384, jsou systémovým opatřením Policie ČR ve vztahu k menšinám v současnosti styční důstojníci pro menšiny a jejich pracovní skupiny. Podle Strategie je prioritou pro období 2008 – 2012 udržení a zdokonalení sítě styčných důstojníků pro menšiny zařazených na Službě kriminální policie a vyšetřování a jako další úkol pro pracovní skupinu styčného důstojníka je definováno zajištění informovanosti policistů na všech úrovních o policejní práci s menšinami a jejím smyslu a o prioritách, cílech a úkolech vyplývajících ze Strategie, zajištění systematického vzdělávání policistů pro policejní práci ve vztahu k menšinám a naplňování principů community policing ve vztahu k menšinám.

V rámci Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje došlo v roce 2009 ke změně na funkci styčného důstojníka a personální složení pracovní skupiny rovněž prošlo řadou změn. Styčný důstojník v průběhu roku 2009 navázal kontakt s Krajskou koordinátorkou Královéhradeckého kraje, společně s dalšími členy pracovní skupiny se účastnil porad, které pořádala Krajská koordinátorka, na kterých odprezentoval současný stav na problematice extremismu v Královéhradeckém kraji a nastínil možnosti spolupráce styčného důstojníka a jeho pracovní skupiny s pracovníky městských a obecních úřadů při řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách. Dále se Styčný důstojník a členové pracovní skupiny zúčastnili jednání pracovní skupiny pro oblast "Kriminalita, rizikové jevy a prevence". Tato skupina byla ustanovena pro tvorbu "Strategie integrace vyloučených lokalit Královéhradeckého kraje". Při těchto jednáních byla zároveň dohodnuta trvalá spolupráce styčného důstojníka a jeho pracovní skupiny s krajskou koordinátorkou Královéhradeckého kraje v této pracovní skupině. Úkol vyplývající ze Strategie - zajištění systematického vzdělávání policistů pro policejní práci ve vztahu k menšinám a naplňování principů community policing ve vztahu k menšinám byl dlouhodobě zajišťován v rámci vzdělávání jak příslušníků PČR ve ŠPS Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje, tak i jednotlivými členy pracovní skupiny formou přednáškové činnosti. Styčný důstojník se v roce 2009 podílel na prezentaci přednášek pro Armádu ČR a Základní školu v Jaroměři na téma „Stav extremistické scény v ČR, její postupný vývoj od roku 1989“.

V roce 2009 byla ze strany pracovní skupiny Styčného důstojníka, jejíž členkou je i pracovnice Preventivně informační služby Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje realizována podpora projektu na aktivity národnostních menšin v Náchodě, při kterém došlo k znovuootevření a obnovení vlastního provozu „Náchodského komunitního centra“, které je financováno z grantu města Náchod. Tato spolupráce je celoroční ve formě přednášek besed a vzdělávacích programů. Další aktivity nebyly realizovány.

Zpracováno Krajským ředitelstvím Policie ČR.

Zdroj informací: Obce s rozšířenou působností – pracovníci obcí, romští poradci, terénní pracovníci, Policie ČR – styčný důstojník pro menšiny, informační portál MPSV

Zpracovala: Mgr. Martina Smudková